

Gelecek Beklentilerine Göre Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Ferdi Bahadır*

Makale Geliş Tarihi:07/02/2021

Makale Kabul Tarihi:17/06/2021

DOI: 10.35675/befdergi.875871

Öz

İnsanların yaşamlarını düzenleme ve bazı kararları alma gibi davranışlarında gelecek beklentilerinin önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, gelecek beklentilerine göre öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında gelecek beklentileri ölçeği ve öğrenmeye yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde pearson korelasyon analizi, basit doğrusal regresyon analizi ve t-testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin gelecek beklentilerinin, öğrenmeye yönelik tutumlarını önemli derecede yordadığı görülmektedir. Bu bağlamda, gelecek beklentilerinin öğrenmeye yönelik tutum ile ilişkisinde değişkenlerin aracılık rollerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Geleceğe olumsuz bakan öğrencilerin, bu olumsuzluk nedenlerine dair görüşleri nitel araştırmalarla derinlemesine incelenebilir.

Anahtar sözcükler: Gelecek beklentisi, öğrenmeye yönelik tutum, öğretmen yetiştirme, regresyon

Investigation of Pre-Service Teachers' Attitudes towards Learning According to Their Future Expectations

Abstract

Future expectations are thought to be an important variable in people's behaviors such as organizing their lives and making some decisions. In this study, pre-service teachers' attitudes towards learning were examined according to their future expectations. The study group of the research consists of university students. The future expectations scale and the attitude towards learning scale were used to collect the data. Pearson correlation analysis, simple linear regression analysis and t-test were used to analyze the data. It is seen that students' future expectations significantly predict their attitudes towards learning. In this context, studies can be conducted to examine the mediating roles of variables in the relationship between future

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzincan, Türkiye, ferdibahadir@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4777-4762

Kaynak Gösterme: Bahadır, F. (2022). Gelecek beklentilerine göre öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(34), 459-473.

expectations and attitudes towards learning. The views of students who look negatively to the future about the reasons for negativity can be examined in depth with qualitative research.

Keywords: *Attitudes towards learning, future expectations, regression, teacher training*

Giriş

İnsanlar, geleceğe yönelik planlar yaparak yaşamlarını daha anlamlı kılmaya çalışırlar. Tüm bu planların yapılmasında ve uygulanmasında, geleceğe yönelik beklentileri önemli rol oynamaktadır. Adler'in (2007) de belirttiği gibi gelecek beklentileri insan davranışlarını şekillendirmede önemli görülmektedir. Beklenti kelime anlamı olarak, “*gerçekleşmesi beklenen şey*” (TDK, 2020) olarak ifade edilmektedir. Diğer bir tanıma göre beklenti, deneyimleri kullanarak geleceğe ilişkin tahminde bulunma olarak açıklanmaktadır (Tatar, 2005). Gelecek beklentisi ise, gelecekte gerçekleşmesi umulan durumlar olarak ifade edilmektedir (Tuncer, 2011). Şimşek (2012) gelecek beklentisini, bireylerin geleceğe ilişkin görüş, ilgi ve kaygılarını içeren bilişsel haritalar olarak ele almaktadır. İkizoğlu, Önal Dölek ve Arslan Çifci (2007) ise, bireyin gelecekte olmak istediği konum ve duruma göre yaşamdan talepleri olarak vurgulamaktadır. Gelecek beklentileri olumlu ve olumsuz olarak ele alınmaktadır. Olumlu gelecek beklentisine sahip olan bireyler, geleceğe iyimser ve umutla bakarlar. Bu noktada olumlu gelecek beklentisine sahip olanlar, olumsuz gelecek beklentisine sahip olanlara göre amaçlarına ulaşmak için sürekli çaba gösterirler (MacLeod & Byrne, 1996). Gelecek beklentisi ayrıca bireylerin yaşamlarından memnun olma düzeylerini etkileyebilmekte ve toplumun değişimini ve bu değişimin yönünü belirleyebilmektedir (Yavuzer, Demir, Meşeci & Sertelin, 2005). Toplumdaki genç bireylerin gelecek beklentileri onların yetişkin yaşantılarını belirlemekte (Artar, 2003), toplumun gelişim çizgisini ve dinamiğini de belirleyerek (Güleri, 1998) toplumsal gelişmeyi önemli ölçüde etkilemektedir (Şanlı & Saraçlı, 2015).

Gelecek beklentisi, eğitim ve öğretimi etkileyen değişkenlerle ilişkili bir kavramdır. Alanyazında eğitim öğretime ilişkin farklı değişkenlerle bireylerin gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların bazıları, öğrencilerin gelecek beklentileri ile okula uyumları (Makas, 2020) ve akademik motivasyonları (Akbaşlı, Kubilay & Durnalı, 2017) arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca gelecek beklentilerinin öğrencilerin, okula aidiyet duygularını (Atabey, 2020) ve mesleki eğitime yönelik tutumlarını (Tuncer & Tanaş, 2020) anlamlı olarak yordadığını ifade etmişlerdir. Baş ve Altun (2020) gelecek beklentisini etkilenen bir değişken olarak ele alarak, okul yaşam kalitesi ve okula bağlılık düzeylerinin gelecek beklentilerini anlamlı düzeyde yordadığını vurgulamıştır. Apak ve Acar (2018) ön lisans öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada öğrencilerin gelecek beklentileri ile öğrenim gördükleri bölüme yönelik tutumları arasında anlamlı ilişki bulmuşlardır. Dursun, Özkan ve Körler Başkaya

(2019) ise öğrencilerin akademik başarıları arttıkça, gelecek beklentilerinin de olumlu yönde yükseldiğini belirtmişleridir. Benzer şekilde Arbona (2000) ve Drazen (1994) de olumlu gelecek beklentisi ile akademik başarıyı ilişkili görmüşlerdir. Bu bağlamda bakıldığında, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen gelecek beklentilerinin, öğrenmeye yönelik tutumlarını da etkileyebileceği düşünülmektedir.

Senemoğlu (1997, s, 13) öğrenmeyi, “*bireyin çevresi ile belli bir düzeydeki etkileşimleri sonucu meydana gelen, nispeten kalıcı, izli davranış değişikliği*” olarak tanımlamaktadır. Özden (2003) öğrenmeyi kişinin çevresi ile etkileşimi sonucu meydana gelen duygu, düşünce ve davranış değişikliği olarak ifade etmektedir. Benzer şekilde Domjan (2004) öğrenmeyi bir bireyin çevresel faktörlerle geçirdiği yaşantılar sonucu oluşan kalıcı davranış değişikliği olarak belirtmiştir. Saban (2009) öğrenmeyi tek kelimeyle değişim olarak vurgularken, Kılıç (2002) bireyin biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak değişmesi olarak ifade etmektedir. Özçelik (2010) ise öğrenmeyi sonradan edinilen belirli kararlılıkla gösterilen davranışlar olarak açıklamaktadır. Bireyin öğrenmeye duyuşsal olarak hazır olması öğrenmeyi etkileyen en önemli değişkenlerden biridir. Duyuşsal hazır bulunuşluk, bireyin öğrenmeye karşı tutumuyla yakından ilişkilidir (Başar, 2001). Tutum kısaca olumlu ya da olumsuz duygular (Petty & Cacioppo, 1996) olarak ifade edilebilir. Kağıtçıbaşı, (1999) tutumun yalnızca bir duygu durumu olmadığını, biliş, duygu ve davranış eğiliminin bütünleşmesi olarak vurgulamaktadır. Harding vd., (1954) ise tutumun biliş, duygu ve çaba bileşenlerinden oluştuğunu ifade etmektedir. Bilişsel bileşen, bireyin inanç yapısını, duygusal bileşen, duygusal tepkilerini, çaba bileşeni ise, nesneye veya duruma davranma eğilimini ifade etmektedir. Ayrıca tutumun, bireyin ilişkili olduğu tüm nesnelere ve durumlara olan tepkisini yönlendiren veya dinamik bir etki uygulayan zihinsel ve sinirsel bir hazırlık hali olduğu vurgulanmaktadır (Gardner & Lambert, 1972).

Öğrenme başarısının ve eğitim-öğretimde niteliğin artırılması dünya eğitim sistemlerinin temel hedeflerindedir. Bu bağlamda öğrenme ve öğretmeyi etkileyen değişkenler bilimsel araştırmalara konu edinilmektedir. Bu değişkenlerden biri öğrenmeye yönelik tutum olmaktadır. Öğrenmeye yönelik geliştirilen olumlu tutumların öğrencilerin öğrenmeye olan katılımlarını artırdığı da bilinmektedir (Marton & Saljo, 1997). Çetin (2019) öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarının olumlu yönde gelişmesini ve sürdürülmesini sağlayan faktörlerin kontrol edilmesinin, bireylerin çabalarını artıracaklarını ve dolayısıyla eğitimde niteliğin de artacağını vurgulamıştır. Öğrenmeye yönelik tutumu etkileyen değişkenlerden biri öğrencilerin gelecek beklentilerinin olduğu düşünülmektedir. Makas (2020) gelecek beklentisi ile okula uyum arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Bunun yanı sıra gelecek beklentisi ile akademik başarı arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar da (Dursun, Özkan & Körler Başkaya, 2019; Tuncer & Bahadır, 2018) bulunmaktadır. Oettingen ve Mayer (2002) gelecek beklentisinin performansı artırdığının ifade ederken, Tuncer ve Tanaş'ın (2020) çalışmalarında mesleki eğitime yönelik tutum ile gelecek beklentileri

arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Tuncer (2011) gelecek beklentilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasında dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Bu araştırma, gelecek beklentileri ile öğrenmeye yönelik tutum arasındaki ilişkinin varlığı üzerine kurgulanmıştır. Bireylerin gelecekte olumlu veya olumsuz beklenti içinde olmalarının, öğrenmeye yönelik tutumlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin öğrenmeye ilişkin geliştirmiş oldukları olumlu ve olumsuz tutumların ise, öğrenmelerini ve de başarılarını etkilediği bilinmektedir (Kazazoğlu, 2013). Öğrenmeye yönelik tutumu etkileyen faktörlerden biri olduğu düşünülen gelecek beklentilerinin belirlenmesiyle, öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumları ve akademik başarıları hakkında tahminde bulunulabileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerde gelecek beklentisinin olumlu yönlendirilmesi ile öğrenmenin ve dolayısıyla akademik başarının da artırılacağı açısından bu araştırma önemli görülmektedir. Bu açıdan bu çalışmada gelecek beklentilerine göre öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının gelecek beklentileri ile öğrenmeye yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını ya da derecesini belirleyen ilişkisel araştırma modeli (Creswell, 2012; Fraenkel, Wallen & Hyun, 2011) kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin doğusunda bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören, rastgele örneklem yoluyla seçilen 323 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile çalışma grubuna ait, cinsiyet ve öğrenim gördükleri bölümden memnun olup olmama ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Gelecek beklentisi ölçeği

Araştırmada öğrencilerin gelecek beklentilerinin belirlenmesi için Tuncer (2011) tarafında geliştirilen Gelecek Beklentileri Ölçeği (GBÖ) kullanılmıştır. Ölçek beşli derecelmeli likert tipi olup 14 maddeli, tek boyuttan oluşan bir yapıya sahiptir. Ölçek 1 (Kesinlikle Katılmıyorum), 2 (Katılmıyorum), 3 (Kararsızım), 4 (Katılıyorum) ve 5 (Kesinlikle Katılıyorum) olarak puanlanmıştır. Ölçekten alınan en yüksek puan 70, en küçük puan ise 14 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan puanın artması, gelecek

beklentisinin olumlu yönde artması anlamına gelmektedir. Bu araştırmada ölçeğin güvenilirlik katsayısı .79 bulunmuştur.

Öğrenmeye yönelik tutum ölçeği

Araştırmada öğrencilerin Öğrenmeye Yönelik Tutumlarını belirlemek için Çetin ve Çetin (2019) tarafından geliştirilen Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (ÖYTÖ) kullanılmıştır. Beşli likert tipi olan ölçek, 25'i olumlu, 9'u olumsuz olmak üzere 34 madde ve üç boyuttan (öğrenmeye yönelik çaba, öğrenmeyi önemseme, öğrenmeden kaçınma) oluşan bir yapıya sahiptir. Ölçekte yer alan 9 olumsuz madde tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınan en yüksek puan 170, en küçük puan ise 34 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ölçeğe ait güvenilirlik katsayıları öğrenmeye yönelik çaba alt boyutu için .87, öğrenmeyi önemseme alt boyutu için .77, öğrenmeden kaçınma alt boyutu için .80 ve ölçeğin tümü için .89 bulunmuştur.

Etik Onay

Araştırma verileri toplanmadan önce Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları etik kurulundan onay alınmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları online anket uygulaması olan Google Formlar aracılığıyla öğrencilere ulaştırılarak veriler toplanmıştır. Formun ana sayfasında çalışmanın amacı, kapsamı ve verilerin gizliliği ile ilgili katılımcılara bilgi verilmiş ve katılımın gönüllük esasına dayandığı belirtilerek, isteyen öğrencilerin onayları doğrultusunda araştırmaya katılım sağlanmıştır.

Verilerin analizi

Öğrencilerin gelecek beklentileri ve öğrenmeye yönelik tutum düzeylerini belirlemek için "aritmetik ortalama ve standart sapma" istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öğrenmeye yönelik tutumun cinsiyete ve okuduğu bölümden memnuniyet durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına t testi ve mann whitney u testi ile bakılmıştır. Gelecek beklentileri ve öğrenmeye yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin gelecek beklenti düzeylerinin, öğrenmeye yönelik tutum düzeylerini ne derece yordadığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Ön analizler için öncelikle verilerin normal dağılıp dağılmadığını gösteren çarpıklık-baskılık (-1 - +1) değerleri ve varyansların homojenliği (Levene F Testi) incelenmiştir. Bu analizler sonucunda verilerin normal dağıldığı ve parametrik istatistiklere uygun olduğu belirlenmiştir. Basit doğrusal regresyon analizi için verilerin uygun olup olmadığını test etmek amacıyla normallik ve doğrusallık varsayımlarını etkileyen uç değerlerin olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen değerler basit doğrusal regresyon analizi varsayımlarının karşılandığını göstermiştir.

Bulgular ve Yorum

Analizin ilk aşaması, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulguları içermektedir. Tablo 1’de cinsiyet ve bölümden memnuniyete ilişkin tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır.

Tablo 1.
Tanımlayıcı İstatistikler ve Demografik Değişkenler

Değişken	Düzye	N	%
Memnuniyet	Memnun değil	23	7,1
	Memnun	300	92,9
Cinsiyet	Kadın	250	77,4
	Erkek	73	22,6

Tablo 1’e bakıldığında katılımcıların %7,1’inin (23 kişi) bölümünden memnun olmadığı, %92,9’unun (300 kişi) bölümünden memnun olduğu görülmektedir. Aynı katılımcıların %77,4’ünün (250 kişi) kadın, %22,6’sının (73 kişi) erkek olduğu gözlenmektedir. Ölçeklerin tümü ve alt boyutlarının bölümünden memnuniyet durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına Mann Whitney U testi ile bakılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2.
Öğrenmeye Yönelik Tutum ve Gelecek Beklentilerinin Bölümden Memnuniyet Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Öğrenmeye Yönelik Tutum	Öğrenmeye yönelik çaba	Memnun değil	23	129,87	2987,00	2711,000	.08
		Memnun	300	164,46	49339,00		
	Öğrenmeyi önemseme	Memnun değil	23	155,59	3578,50	3302,500	.72
		Memnun	300	162,49	48747,50		
	Öğrenmeden kaçınma	Memnun değil	23	157,07	3612,50	3336,500	.78
		Memnun	300	162,38	48713,00		
Ölçeğin Tümü	Memnun değil	23	130,83	3009,00	2733,000	.09	
	Memnun	300	164,39	49317,00			
Gelecek Beklentisi	Memnun değil	23	91,04	2094,00	1818,000	.00*	
	Memnun	300	167,44	50232,00			

*p<.05

Tablo 2’deki bulgulara göre ÖYT ölçeğinin tümünde ve alt boyutlarında bölümünden memnuniyet durumuna göre anlamlı görüş farkı belirlenmemiştir. GB ölçeğine bakıldığında bölümünden memnuniyet durumuna göre memnun olanlar lehine anlamlı görüş farkı belirlenmiştir (U=1818.000,pp<.05). Ölçeklerin tümü ve alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına t-testi ile bakılmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlar tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3.
Öğrenmeye Yönelik Tutum ve Gelecek Beklentilerinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Cinsiyet	N	X	ss	sd	t	p
Öğrenmeye Yönelik Tutum	Öğrenmeye yönelik çaba	Kadın	250	3,98	,47	321	2,199	.03*
		Erkek	73	3,80	,65			
	Öğrenmeyi Önemseme	Kadın	250	4,69	,34	321	3,316	.00*
		Erkek	73	4,50	,45			
	Öğrenmeden Kaçınma	Kadın	250	4,57	,51	321	1,664	.09
		Erkek	73	4,46	,56			
Ölçeğin Tümü	Kadın	250	4,27	,36	321	2,684	.00*	
	Erkek	73	4,10	,50				
Gelecek Beklentisi	Kadın	250	4,00	,46	321	5,113	.00*	
	Erkek	73	3,60	,62				

*p<.05

Tablo 3'teki bulgulara göre ÖYT ölçeğinin tümü ($t(321)=2,684$; $p<.05$) ve öğrenmeye yönelik çaba ($t(321)=2,199$; $p<.05$), öğrenmeyi önemseme ($t(321)=3,316$; $p<.05$) alt boyutlarında cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı fark belirlenirken, öğrenmeden kaçınma alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı görüş farkı belirlenmemiştir. Gelecek beklentisi ölçeğine bakıldığında cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı görüş farkı belirlenmiştir ($t(321)=5,113$; $p<.05$). Araştırmada gelecek beklentisi ile öğrenmeye yönelik tutum arasındaki ilişkiyi araştırmak için korelasyon analizi yapılmıştır. Ölçeklerin tümü ve alt boyutlara ilişkin korelasyon analizi tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4.
Gelecek Beklentileri ve Öğrenmeye Yönelik Tutuma İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları

Faktörler	1	2	3	4	5
Öğrenmeye yönelik çaba (1)	r				
	p				
Öğrenmeyi Önemseme (2)	r	.475**			
	p	.000			
Öğrenmeden Kaçınma (3)	r	.979**	.670**		
	p	.000	.000		
Ölçeğin Tümü (4)	r	.939**	.670**	.666**	
	p	.000	.000	.000	
Gelecek Beklentisi (5)	r	.374**	.272**	.071	.350**
	p	.000	.000	.240	.000

*p<.001

Tablo 4'teki bulgulara göre ÖYT ölçeği ile alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Gelecek beklentisi ile ÖYT ölçeğinin tümü ($r = .350$, $p<.001$), öğrenmeye yönelik çaba alt boyutu ($r = .374$, $p<.001$) ve öğrenmeyi önemseme alt boyutu ($r = .272$, $p<.001$) arasında pozitif ilişki gözlenmiştir. Gelecek beklentisinin, öğrenmeye yönelik tutumun anlamlı bir yordayıcısı olup olmamasına basit doğrusal regresyon analizi ile bakılmış ve analiz sonuçları tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Gelecek Beklentisinin, Öğrenmeye Yönelik Tutumu Yordamasına Yönelik Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	S. hata	Beta	t	p
Sabit	3,192	,157		13,854	,000*
GB	,266	,040	,350	6,256	,000*
	R=.344	R ² =.123	F=44,859	P=.000*	

Tablo 5'te görüldüğü üzere GB ve ÖYT arasındaki regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (F=44,859; p=.000). GB'nin ÖYT ölçek puanlarına ait varyansın yaklaşık %12'sini açıkladığı (R²=.123) görülmüştür. Buna göre regresyon eşitliği GB=3.192 + .266*ÖYT şeklindedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin gelecek beklentilerinin cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Benzer şekilde Tuncer (2011) gelecek beklentisinde kadın öğrenciler lehine anlamlı fark bulmuşlardır. Özsarı, Görücü, Altın ve Boyalı (2018) öğrencilerin meslek ve eğitimlerine yönelik beklentilerinde erkekler lehine anlamlı farklılık gözlemlemişlerdir. Buna rağmen bazı araştırmalar gelecek beklentisi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır (Aidan & Benbenishty, 2011; Akbaşı, Kubilay & Durnalı, 2017; İmamoğlu & Edwards, 2007; Manap Davras & Alili, 2019; Oettingen & Mayer, 2002; Tekin & Akgemci, 2018; Uygur & Yelken, 2017). Araştırmalardaki bu farklılıkların örneklem farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu araştırmadaki bulgular ve diğer araştırmalara bakıldığında cinsiyetin gelecek beklentisi açısından anlamlı bir değişken olmadığı düşünülmektedir. Fakat Güleri (1998) cinsiyetin gelecek beklentisi üzerindeki etkisinin yaş ilerledikçe ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir. Araştırmanın diğer bir bulgusunda öğrencilerin gelecek beklentilerinin, bölümünden memnuniyet durumuna göre, memnun olanlar lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Uygur ve Yelken (2017) öğrenci memnuniyetinin gelecek beklentilerini etkilediğini ifade etmiştir. Bölümünden memnun olan kişilerin öğrenim gördükleri bölümlere sevak ve isteyerek yerleştikleri düşünüldüğünde, öğrenim hayatlarının daha olumlu bir havada geçebileceği düşünülmektedir. Bu durumun öğrencilerin gelecekte beklediklerini de olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumları, ölçeğin tümü, öğrenmeye yönelik çaba ve öğrenmeyi önemseme alt boyutlarının cinsiyete göre kadın öğrenciler lehine anlamlı olarak farklılaşırken, öğrenmeden kaçınma alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde öğrenmeye yönelik tutum açısından cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı fark bulan araştırmalar (Adıgüzel, 2014; Adıgüzel & Dolmacı, 2018; Orhan & Komşu, 2016) bulunmaktadır. Izgar (2015) ise öğrenmeye yönelik tutum açısından cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık bulmuştur. Dikmen, Tuncer ve Şimşek (2018), öğrencilerin yeni bir şeylerin

öğrenilmesi sürecinde kadın öğrencilerinin beklentilerini artırdıklarını ifade etmişlerdir. Alanoğlu (2020) ve Demir Tümen (2019) öğrenmeye yönelik tutumun cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığını bulmuştur. Bu araştırma ve diğer araştırmalara bakıldığında genellikle kadın öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarının yüksek çıktığı görülmektedir. Bu farklılığın nedenini son zamanlarda kız öğrencilerin okullaşma oranlarındaki artışla açıklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarının, ölçeğin tümü ve alt boyutlarının bölümden memnuniyet durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Adıgüzel (2014) öğrenmeye yönelik tutumu, bölümü tercih nedenine göre karşılaştırmıştır. Öğrenmeye yönelik tutum ile bölüme yerleşme tercihleri olan kendi isteği, aile/çevre baskısı ve iş garantisi arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Öğrenmeye yönelik tutumun, öğrenim görülen bölümden memnun olup olmama ile bir ilişkisi olmadığı söylenebilir. Öğrenme öğrencilerin sadece kendi alanlarıyla sınırlı tutulamayacağından, öğrencilerin bölümlerinden memnun olup olmamaları, öğrenmeye ilişkin genel tutumlarını etkilemeyeceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin gelecek beklentileri ile öğrenmeye yönelik tutumları arasında pozitif ilişkiler gözlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin gelecek beklentilerinin öğrenmeye yönelik tutumlarının yaklaşık %12'sini açıkladığı görülmüştür. Uygur ve Yelken (2017) gelecek beklentisinin başarı ve performansı etkilediğini vurgulayarak, bu durumun öğrencilerin öğrenim hayatlarını pozitif yönde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada iki değişken arasında ortaya konan ilişki de gelecek beklentisinin öğrenmeye yönelik tutumu önemli derecede etkilediğini göstermektedir. Güleri (1998) aile olanakları ve fırsatları, yetenek ve becerinin gelecek beklentilerini şekillendirdiğini ifade ederken, Kurt (2007) bilgi ve beceri anlamında kişisel olarak kendini geliştirmiş bireylerin olumsuz bir beklentiye kapılmadığını ifade etmektedir. Şanlı ve Saraçlı (2015) ise bireylerin kişilik özelliklerinin gelecek beklentileri üzerindeki en önemli faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularına dayanarak sonraki araştırmalara ve uygulamalara yönelik aşağıda bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Bölümden memnun olan öğrencilerin olumlu gelecek beklentilerine sahip oldukları bulgusuna dayanarak, öğrencilerin üniversiteye yerleşme döneminde rehberlik faaliyetlerinin artırılıp istedikleri bölümlere yerleşmeleri sağlanabilir.
- Geleceğe olumsuz bakan öğrencilerin, bu olumsuzluk nedenlerine dair görüşleri nitel araştırmalarla derinlemesine incelenebilir.
- Olumsuz gelecek beklentisi içerisinde olan öğrencilerin olumlu düşünceleri yönünde desteklenip, öğrenmeye yönelik tutumları kontrol edilebilir.
- Gelecek beklentisinin öğrenmeye yönelik tutum ile ilişkisinde farklı değişkenlerin aracılık rollerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Araştırma tek yazarlı olduğu için çıkar çatışmasını gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Araştırma için gerekli etik kurul onayının Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alındığını ve araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu beyan ederim.

Kaynakça

- Adıgüzel, A. (2014). The investigation of different variables of the relationship between teachers candidates' attitudes for learning and information literacy skills. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 13-24.
- Adıgüzel, A., & Dolmacı, A. (2018). Öğretmen adaylarının öğrenmeye yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(2), 63-79.
- Adler, A. (2007). *İnsan tabiatını tanıma* (Çev.: Ayda Yörükân). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Aidan Y.S., & Benbenishty R. (2011). Future expectations of adolescents in residential care in İsrail. *Children and Youth Services Review*, 33, 1134-1141.
- Akbaşlı, S., Kubilay, S., & Durnalı, M. (2017). Önlisans öğrencilerinin gelecek beklentileri ile akademik motivasyonlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4678-4693.
- Alanoğlu, M. (2020). Öğretmen adaylarının algılanan sosyal destek düzeyleri ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişki. *SDU International Journal of Educational Studies*, 7(2), 305-319.
- Apak, H., & Acar, M. C. (2018). Sosyal hizmetler önlisans öğrencilerinin bölümlerine yönelik tutumları ile gelecek beklentilerinin incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 8(15), 93-112.
- Arbona, C. (2000). The development of academic achievement in school aged children: Precursors to career development. In R. Lent & S. Brown (Eds.), *Handbook of counseling psychology* (3.Baskı), sayfa 270-309. John Wiley.
- Artar, M. (2003). Depremi yaşayan ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği. *Kriz Dergisi*, 11(3), 21- 28.
- Atabey, N. (2020). Lise öğrencilerinin okula aidiyet duygularının yordayıcısı olarak gelecek beklentileri ve öz yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 125-141.
- Baş, N. & Altun, F. (2020). Ortaokul öğrencilerindeki gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağlılık, okul yaşam kalitesi ve akademik başarının rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 197-213. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/ataunisobil/issue/53123/682903>
- Başar, E. (2001). *Genel öğretim yöntemleri*. Kardeşler Ofset ve Matbaa.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4 ed.). Pearson.

- Çetin, Ş. & Çetin, F. (2019). Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği (ÖYTÖ) Geliştirme Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 140-157. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/46309/537967>
- Dikmen, M., Tuncer, M., & Şimşek, M. (2018). Öğrenme stilleri ile öğrenmeye yönelik tutum arasındaki ilişki. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57), 388-400.
- Domjan, M. (2004). *Koşullanma ve öğrenmenin temelleri* (1st ed.). (H. Çetinkaya, Çev.) Türk Psikologlar Derneği Yayınları no:28.
- Drazen, S. M. (1994). Factors influencing student achievement from early to midadolescence. Paper presented at the Annual Convention of the American Psychological Association, Los Angeles, CA.
- Dursun, A. , Özkan, M. S. & Körler Başkaya, Y. (2019). Ergenlerin gelecek beklentilerinin yordayıcısı olarak: Psikolojik semptomlar ve akademik başarı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 121-144. DOI: 10.19171/uefad.447592
- Fraenkel, J. R., Wallen, N., & Hyun, H. (2011). *How to design and evaluate research in education*. Mc Graw Hill.
- Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Newbury House:Rowley, Massachusetts.
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Harding, J., Kutner, B., Proshansky, H. & Chein, I. (1954). Prejudice and ethnic relations. In Lindzey, G. (ed.), *Handbook of social psychology* (Cambridge, Mass: Addison-Wesley).
- Izgar, H. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim stresi ve öğrenmeye karşı tutumları üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 385-399.
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, E & Arslan Cifci, E.G. (2007). Çalışan çocukların sorunları ve geleceğe ilişkin beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Dergisi*, 18(2), 21-36.
- İmamoğlu E.O., & Edwards G.A. (2007). Geleceğe ilişkin yönelimlerde benlik tipine bağlı farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(60), 115-132.
- Kağıtçıbaşı, C. (1999). *Yeni insan ve insanlar* (10. Baskı). Sosyal Psikoloji Dizisi: 1. Evrim Basım Yayım ve Dağıtım Yayıncılık.
- Kazazoğlu, S. (2013). Türkçe ve İngilizce derslerine yönelik tutumun akademik başarıya etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 294-307.
- Kılıç, M. (2002). Öğrenmenin doğası. Binnur Yeşilyaprak (Editör), *Gelişim ve öğrenme psikolojisi* (2. baskı)(s.166-195). Pegema Yayıncılık.
- Kurt, G. (2007). "Ridit analizi ve üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarının incelenmesi üzerine bir uygulama", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 193-206.

- MacLeod, A. K., & Byrne, A. (1996). Anxiety, depression, and the anticipation of future positive and negative experiences. *Journal of Abnormal Psychology, 105*(2), 286–289. doi:10.1037/0021-843x.105.2.286
- Makas, A. (2020). *Ergenlerde gelecek beklentileri ve okula uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 630506) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Manap Davras, G., & Alili, M. (2019). Turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 40-52.
- Marton, F., & Saljo, R. (1997). Approaches to Learning. In Marton, F., Hounsell, D., Entwistle, N.(ed.). *The Experience of Learning*. Scottish Academic Press.
- Baş, N., & Altun, F. (2020). Ortaokul öğrencilerindeki gelecek beklentilerinin açıklanmasında okula bağlılık, okul yaşam kalitesi ve akademik başarının rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24*(1), 197-213.
- Oettingen G., & Mayer D. (2002). The motivating function of thinking about the future: expectations versus fantasies. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*(5): 1198–1212.
- Orhan, U., & Komşu, U. C. (2016). Akademisyenlerde özyeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin, öğrenmeye yönelik tutuma ve iş tatminine etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16*(3), 1-18.
- Özçelik, D. A. (2010). *Eğitim programları ve öğretim:(genel öğretim yöntemi)*. Pegem Akademi.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Pegem Yayıncılık
- Özsarı, A., Görücü, A., Altın, M., & Boyalı, E. (2018). Üniversitelerin spor bilimleri bölümü özel yetenek sınavlarına hazırlanan bireylerin gelecek beklentileri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(1), 10-22.
- Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1996). *Attitudes and persuasion: Classic and contemporary approaches*. Westview Press.
- Saban, A. (2009). *Öğrenme öğretme süreci* (5. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Spot Matbaacılık.
- Şanlı, T. & Saraçlı, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerinde etkili olan faktörlerin analizi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6*(11), 25-36.
- Şimşek, H. (2012). Güneydoğu anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5*(1), 90-109.
- Tatar, M. (2005). Öğretmen beklentisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(2). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuuefd/issue/13720/166070>.

- TDK, (2020). <https://sozluk.gov.tr/> 02.02.2021 tarihinde alınmıştır.
- Tekin, İ. Ç., & Akgemci, T. (2018). Çağrı merkezi hizmetleri bölümü öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma: Selçuk Üniversitesi örneği. *FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (11), 151-164.
- Tuncer, M. & Tanaş, R. (2020). ;Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumları ve gelecek beklentileri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 1691-1707.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), 935-948.
- Tuncer, M., & Bahadır, F. (2018). Lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 15(1), 541-553.
- Demir Tümen, S. (2019). Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumları: Bolu bilsem örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 257-267. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/45617/575428>
- Uygur, M. & Yelken, T. Y. (2017). Sınıf öğretmenliği adaylarının memnuniyet düzeyleri ve gelecek beklentisi algılarının incelenmesi: Mersin üniversitesi örneği. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(1), 1-9. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yuksekokretim/issue/41141/497298>
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F., & Sertelin, Ç. (2005). Günümüz gençliğinin gelecek beklentileri. *HAYEF Journal of Education*, 2(2), 93-103.

Extended Abstract

People try to make their lives more meaningful by making plans for the future. Expectations for the future play an important role in the preparation and implementation of all these plans. Future expectation is a concept related to the variables affecting education and training. It is thought that future expectations that affect students' academic achievement may also affect their attitudes towards learning. It is thought that individuals' positive or negative expectations from the future may affect their attitudes towards learning. It is known that the positive and negative attitudes developed by students towards learning affect their learning and their success (Kazazoğlu, 2013). It is thought that determining future expectations, which is considered to be one of the factors affecting the attitude towards learning, can make predictions about students' attitudes towards learning and their academic success. In addition, this study is considered important in that learning and academic success can be increased by guiding students' future expectations positively. The fact that no other research examining this relationship has been found in the literature reveals that the research is also important in this respect. In this respect, this study aimed to examine pre-service teachers' attitudes towards learning according to their future expectations.

In this study, pre-service teachers' attitudes towards learning were examined according to their future expectations. The study group of the research consist of 323 students, who selcteted through random sampling of students at a state university in Turkey. The personal information form prepared by the researcher was used to collect information about the study group, gender and whether they were satisfied with the department they studied. To determine the future expectations of the students, the Future Expectations Scale developed by Tuncer (2011) was used. The scale is a five-point Likert type scale with 14 items and a single dimension structure. In this study, the reliability coefficient of the scale was found .79. The Attitudes Towards Learning Scale developed by Çetin and Çetin (2019) was used to determine the students' Attitudes towards Learning. The scale, which is a five-point Likert type, has a structure consisting of 34 items, 25 of which are positive, 9 of which are negative, and three dimensions (effort towards learning, caring about learning, avoiding learning). In this study, the reliability coefficients of the scale were found .87 for the effort to learn sub-dimension, .77 for the caring for learning sub-dimension, .80 for the avoidance of learning sub-dimension, and .89 for the whole scale. Preliminary analyzes were carried out before analyzing the data. Arithmetic mean, standard deviation, t test, Pearson correlation analysis and simple linear regression analysis were used to evaluate students' future expectations and their responses to the attitude towards learning scales.

According to the results of the research, it was observed that the future expectations of university students differ significantly in favor of female students by gender. Similarly, Tuncer (2011) found a significant difference in favor of female students with future expectations. Özsarı, Görücü, Altın, and Painted (2018) observed a significant relationship in favor of men in students' expectations for their profession and education. Despite this, some studies have not found a meaningful relationship between future expectation and gender (Akbaşlı, Kubilay, & Durnalı, 2017; Manap Davras & Alili, 2019; Tekin & Akgemci, 2018; Uygur & Yelken, 2017; Aidan & Benbenishty, 2011; İmamoğlu and Edwards, 2007; Oettingen and Mayer, 2002). These differences in studies are thought to be due to sample differences.

While students' attitudes towards learning, the entire scale, effort towards learning and caring about learning sub-dimensions differ significantly in favor of female students, it was observed that the learning avoidance sub-dimension did not differ significantly according to gender. Similarly, there are studies that find a significant difference in favor of women between the attitude towards learning and gender (Adıgüzel, 2014; Adıgüzel & Dolmacı, 2018; Orhan & Komşu, 2016). Izgar (2015), on the other hand, found a significant difference in favor of males between the attitude towards learning and gender. Dikmen, Tuncer, and Şimşek (2018) stated that students increased the expectations of female students in the process of learning new things. Alanoğlu (2020) and Demir Tümen (2019) found that the attitude towards learning does not differ significantly according to gender. When this research and other studies

are examined, it is seen that generally female students have high attitudes towards learning. It is thought that the reason for this difference may be explained by the recent increase in the schooling rates of female students.

Positive relationships were observed between students' future expectations and their attitudes towards learning. In addition, it has been observed that students' future expectations explain approximately 12% of their attitudes towards learning. There is no different study that explains the relationship between future expectation and attitude towards learning. Uygur and Yelken (2017) emphasized that future expectation affects success and performance and stated that this situation can affect students' education life positively. The relationship between the two variables in this study also shows that future expectation significantly affects attitude towards learning. While Güleri (1998) states that family opportunities and opportunities, talent and skills shape future expectations, Kurt (2007) states that individuals who are personally improved in terms of knowledge and skills do not have a negative expectation. Şanlı and Saraçlı (2015) stated that personality traits of individuals are the most important factor on future expectations. In this context, studies can be conducted to examine the mediating roles of different variables in the relationship between future expectation and attitude towards learning. The opinions of the students who look negatively to the future about the reasons for this negativity can be examined in depth with qualitative researches. Under the negative view, the reasons can be determined and their attitudes towards learning can be controlled by making them think positively.